

Republika e Kosovës • Republika Kosovo • Republic of Kosovo
Institucioni i Avokatit të Popullit • Institucija Ombudsmena • Ombudsperson Institution

PISMO PREPORUKE
NACIONALNOG MEHANIZMA OMBUDSMANA
ZA SPREČAVANJE TORTURE

o posetama policijskim stanicama kao u nastavku:

1. Policijska stanica u Đakovici
2. Policijska stanica u Orahovcu
3. Policijska stanica u Dečane
4. Policijska stanica u Peć
5. Policijska stanica u Vučitrn
6. Policijska stanica u Štimlju
7. Policijska stanica u Kosovo Polje
8. Policijska stanica u Lipljane
9. Graničnom prelazu “Vrmica”
10. Regionalnom centru zadržavanja u Prištini

Za: G. Ekrem Mustafa, ministar
Ministarstvo unutrašnjih poslova

G. Lulzim Ejupi, generalni sekretar
Ministarstvo unutrašnjih poslova

G. Rashit Qalaj, generalni direktor
Kosovska policija

Priština, dana 16. decembra 2019.godine

Saradnja sa NMST za vreme posete

Tokom posete gore navedenim policijskim stanicama Policija Kosova je pružila NMST-u punu saradnju. Ekipa je bez zakašnjenja imala pristup u svim posećenim prostorijama. Ekipi su obezbeđene sve informacije potrebne za obavljanje zadatka i omogućeno je intervjuisanje uhapšenih lica bez prisustva policijskih službenika.

Garancije protiv zlostavljanja

Prema zakonima koji su na snazi u Republici Kosovo, lica koja su osumnjičena za izvršenje krivičnog dela mogu se držati od strane policije do 48 sati pre nego što se isti šalju pred sudijom predpretnog postupka. Policija može da beleži i prikuplja informacije od lica koji se nalaze na mestu zločina, i koji mogu da pruže relevantne informacije (maksimalni vremenski rok: šest sati).

Evropski Komitet za Prevenciju Torture (u daljem tekstu "KPT"), u 2-om opštem izveštaju objavljenom 1992. godine, naveo je važnost tri osnovnih prava uhapšenih lica od strane policije, a to su: pravo da bude obavešten o njegovim pravima, da obavesti treće lice po svom izboru o njegovom/njenom hapšenju (člana porodice, prijatelja, konzulata zemlje iz koje dolazi ako je stranac), pravo da ima advokata, pravo da bude pregledan od lekara po svom izboru (osim lekarskog pregleda od strane lekara koji je pozvan od strane policije).¹

Ova prava se trebaju sprovoditi ne samo u slučaju zadržanih lica, već i u drugim slučajevima kada su građani primorani da ostanu u policiji ili sa policijom i zbog drugih razloga (na primer, radi identifikacije).

Prema KPT-u, ova prava su osnovna garancija protiv fizičkog zlostavljanja i trebaju se sprovoditi od prvog trenutka lišavanja slobode, bez obzira kako su opisana u okviru zakonskog sistema.

Takođe, ova osnovna prava su predviđena i Ustavom Republike Kosova, Zakonikom o Krivičnom Postupku i Zakonom o Policiji.²

Član 13. Zakonika o Krivičnom Postupku utvrđuje da svako lice koje je lišeno slobode treba da bude informisano odmah na jeziku kojeg on/ona razume o pravu na pravnu pomoć po svojoj želji, o pravu da informiše članove porodice ili neku drugu osobu o činjenici da je uhapšen i da se ova prava primenjuju tokom celog vremena dok je osoba lišena slobode.³

Što se tiče informisanja o hapšenju, član 168. Zakonika o krivičnom postupku, dalje utvrđuje da uhapšeno lice ima pravo da obavesti člana porodice ili neko drugo lice po ličnom izboru o njegovom hapšenju i mestu zadržavanja odmah nakon hapšenja; obaveštavanje člana porodice ili drugog lica u vezi hapšenja može da zakasni najviše 24 sata kada državni tužilac proceni da je ovo obaveštavanje uslovljeno vanrednim potrebama za istragu slučaja. Ovo kašnjenje se ne primenjuje u slučaju maloletnika

¹ Vidi: <https://rm.coe.int/16806cea2f>

² Ustav Republike Kosova, Članovi 29. i 30. Krivični Zakonik Republike Kosova član 13. Zakon br. 04/L-076 o Policiji Kosova,

³ Vidi takođe član 29 i član 30 Ustava.

Prema Zakonu o Policiji⁴ pravo da se obavesti porodica ili drugo lice o hapšenju takođe važi i za lica koja su "privremeno zadržana" da bi se identifikovala ili zbog njihove zaštite i zaštite drugih.

Prilikom posete gore navedenim policijskim stanicama NMST nije primio žalbe u vezi sa ovim pravima. Takođe, na osnovu pregledane dokumentacije, proizilazi da je Kosovska policija poštovala ova prava. Tokom poseta, NMST je primetio da su u svakoj ćeliji bile izložene pisane informacije o pravima uhapšenih lica. Tokom poseta, NMST nije naišao na uhapšene maloletnike.

Pored toga, NMST je primetio da su u svakoj policijskoj stanici postojali konkretni dokumenti u kojima su policijski organi tačno zabeležili svaki događaj koji se odnosi na uhapšenu osobu

Fizičko zlostavljanje

Tokom svojih poseta ovim stanicama, NMST nije primao žalbe od pritvorenika zbog fizičkog zlostavljanja ili nepoštovanja njihovih osnovnih prava.

Fizički uslovi posećenih policijskih stanica

U Policijsku Stanicu u Đakovici, NMST je primetio da su neophodna renoviranja u centru za zadržavanje jer njihovo trenutno stanje ne ispunjava nacionalne i međunarodne standarde za prihvatanje pritvorenika.

Policijska stanica u Peći, NMST je primetio da su ćelije bile u veoma lošem stanju, nije bilo prirodnog svetla, a veštačka svetlost je bila slaba.

Tokom posete Policijskoj stanici u **Kosovo Polje**, NMST je primetio da policajci rade u veoma teškim uslovima. Čak i tokom posete NMST-a, policijska stanica je danima bila suočena sa nestašicom vode.

Policijska stanica u Dečanima. NMST je primetio da su ćelije u kojima se drže zatvorenici u veoma lošem stanju i da je potrebno neposredno renoviranje, nemaju prirodnog svetla ni veštačkog. NMST je u svom izveštaju sa preporukama, koji je objavljen 16. oktobra 2018. godine konstatovao teško stanje. Takvo stanje konstatovano je i u izveštaju Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja o posetama Kosovu tokom 2007 i 2015. godine.

Pritvorski prostori na graničnom prelazu "Vrmica", iako se očekuje da će policijske vlasti uskoro koristiti nove prostorije zajedno sa Državnom policijom republike Albanije, dok ih koriste, treba da ispunjavaju minimalne standarde za smeštaj pritvorenika.

NMST smatra da, ma koliko god kratko trajao period policijskog pritvora, uslovi u ćeliji moraju ispunjavati neke osnovne zahteve. NMST primećuje da je KPT u svom 2. opštem izveštaju, objavljenom 13. aprila 1992. godine u Strazburu, definisao standard koji se odnosi na uslove u ćelijama u kojima se drže zatvorenici, u kome se kaže: "*Sve ćelije u policijskim stanicama moraju biti razumne veličine za broj smeštenih lica, treba da imaju adekvatno osvetljenje (npr. dovoljno svetlo za čitanje, izuzev vremena spavanja) i*

⁴ Zakon o Policiji, član 20.

*ventilaciju, i iste treba da budu opremljeni fiksnim stolicama ili stolom). Šta više, licima koja se zadržavaju tokom noći, treba da se obezbede i čista posteljina i ćebad."*⁵

U svim posećenim stanicama, NMST je primetio da zatvorena lica nisu snabdevena ličnim higijenskim sredstvima. NMST smatra da nadležne vlasti treba da preduzimaju konkretne korake za opremanje pritvorskih centara higijenskim sredstvima.

Sistem za poziv

Nijedna od posećenih stanica ne poseduje sistem za poziv. NMST i svojim izveštajima sa preporukama koji su prethodno objavljeni preporučio nadležnim vlastima da instaliraju takve sisteme. NMST primećuje da KPT u izveštajima o Kosovu o poseti u 2015. godini, preporučio je nadležnim organima na Kosovu da ćelije u policijskim stanicama treba da obezbede sistem za poziv tako da uhapšenima bude omogućen lakši kontakt sa policijskim službenicima u slučaju potrebe.⁶

Režim

U 12.-tom opštem izveštaju objavljenom 2002. godine, Evropski Komitet za Prevenciju Torture navodi da osobama koji se zadržavaju u policijskom pritvoru više od 24 sata treba, u okviru mogućnosti, treba da im se pruža dnevno šetanje na svež vazduh.⁷ **NMST je obavešten od strane policijskih službenika u posećenim policijskim stanicama da se zatvorenicima ne pruža uopšte šetanje na svež vazduh, posledično ni kada se uhapšena lica zadržavaju više od 24 sata, zato što nemaju fizičke uslove .** NMST smatra da, u skladu sa preporukom KPT-a, nadležni organi treba, kad god je to moguće, da pruže zatvorenicima kontakt sa svežim vazduhom van ćelije.

Zdravstvena nega

Lekarske usluge su osnovno pravo lica koja su uhapšena od strane policije. NMST, je obavešten da se u policijskoj stanici u Istoku svaka uhapšena osoba prvo upućuje lekaru, a potom u ćeliju za držanje. Medicinske usluge pružaju javne ustanove, kao što su najbliži centri za porodičnu medicinu i Univerzitetski klinički centar, u zavisnosti od potreba za liječenje. NMST nije primio žalbe od intervjuisanih lica vezi ovog prava. Takođe, od razmatranih dokumenata primećeno je da je policija evidentirala u njihovim ličnim dosijeima obaveštenje o pravu na lekarske usluge.

Prema nalazima i zaključaka postignutih tokom posete, u skladu sa članom 135. stav 3. Ustava Republike Kosovo i članom 16. stav 4. Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu, Ombudsman

Ministarstvu unutrašnjih:

- **NMST ponavlja preporuku da se obavi potrebno renoviranje u centru za zadržavanje u Dečanima što je pre moguće.**
- **NMST ponavlja preporuku da se obavi potrebno renoviranje u policijsku stanicu u Peći.**

⁵ Evropski komitet za prevenciju torture, 2-ti Opšti izveštaj, stav 42. Više na adresi: <https://rm.coe.int/1680696a3f>, (16.8.2018. god.).

⁶ Izveštaj KPT o poseti Kosovu 2015. godine, odgovor vlasti. Vidi: <https://www.coe.int/en/web/cpt/kosovo> (16.8.2018. godine).

⁷ Opšti 12. izveštaj KPT-a, stav 47, na: <https://rm.coe.int/16806cd1ed> (29.11.2017).

- **NMST ponavlja preporuku da se u svim ćelijama policijskih stanica gde postoje prostorije za zadržavanje instalira sistem za poziv gde nedostaju.**
- **Da se zatvorenici snabdevaju sa higijenskim sredstvima**
- **Da se obnovi ili pronade drugo rešenje za policijsku stanicu u Kosovo Polje.**

U skladu sa članom 132. stav 3. Ustava Republike Kosovo („*Bilo koji drugi organ ili institucija, koja sprovodi legitimnu vlast u Republi i Kosovo je dužna da odgovori na zahteve Ombudsmana i da predstavi sva zatražena dokumenta i informacije u skladu sa zakonom*“) i članom 28. Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu („*Vlasti, kojima je Ombudsman uputio preporuke, zahtev ili predlog za preduzimanje konkretnih mera, uključujući i disciplinske mere, treba da odgovore u roku od trideset (30) dana. Odgovor treba da sadrži razloge u pisanoj formi o preduzetim radnjama u vezi sa navedenim pitanjem*“) ljubazno Vas molim da nas obavestite o radnjama koje ste preduzeli ili planirate da preduzmete u vezi sa navedenim pitanjem.

S poštovanjem,

Hilmi Jashari
Ombudsman